

Προλογικὸ

Οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες πρωτοποροῦν

Μὲ πολλή χαρὰ εἴμαστε στὴν εὐχάριστη θέση νὰ παραδίδουμε στοὺς ἀναγνώστες τὸ πρῶτο ἐκ τῶν τριῶν τευχῶν τῶν *Πρακτικῶν* τοῦ Διεθνοῦς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου γιὰ τὰ 100 χρόνια τοῦ περιοδικοῦ *Θεολογία*, ποὺ διοργάνωσε τὸν Ὀκτώβριο τοῦ παρελθόντος ἔτους ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ἐπικαιροποιεῖται μία παράδοση, οἱ ρίζες τῆς ὁποίας ἀνάγονται στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία: οἱ ἐπίσκοποι πρωταρχικὰ νὰ φέρουν τὸ βάρος τῆς θεολογίας, ἀφοῦ ἐκεῖνοι κατὰ βάση συγκροτοῦν τὶς τοπικὲς καὶ Οἰκουμενικὲς Συνόδους. Ὁ ἐπίσκοπος εἶναι ὁ «ἐν πᾶσι πρωτεύων»¹, ὁ ὀρθοτομῶν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.

Ἡ ἐπίσημη ἔναρξη τοῦ Συνεδρίου δὲν πραγματοποιήθηκε τυχαῖα στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερὸ Ναὸ Ἀθηνῶν. Ἡ παρουσία Προκαθημένων καὶ Ἐκπροσώπων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ πολλῶν λαϊκῶν προσέδωσε χαρακτῆρα λαμπρᾶς πανηγύρεως καὶ συνάξεως. Ἐλαβε χώρα στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερὸ Ναὸ Ἀθηνῶν, μὲ στόχο νὰ ἀναδειχθεῖ ἡ ἄμεση ταύτιση τῆς θεολογίας μὲ τὴ λατρευτικὴ καὶ λειτουργικὴ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν παρὰ προσδοκίαν μεγάλη συμμετοχὴ ὄσων παρακολούθησαν τὶς τριήμερες ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου, θὰ μπορούσαμε νὰ συμπεράνουμε ὅτι τὸ Συνέδριο αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν πρώτη προσπάθεια μιᾶς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, τὴν ὁποία ἀγκάλιασαν ὅλες σχεδὸν οἱ ἄλλες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, νὰ προκληθεῖ ἐπιστημονικὴ συζήτηση καὶ ζύμωση καὶ νὰ διατυπωθεῖ ὁ θεολογικὸς λόγος τῆς Ἐκκλησίας σὲ μίᾳ ἐποχῇ πού, παρὰ τὴν ὑλιστικὴ της κατεύθυνση, μεσουρανεῖ ἡ «ἄυλη πραγματικότητα». Ὡς ἄμεση συνέπεια τῆς ἐπέλασης τῆς τεχνολογίας, ἡ ἄυλη πραγματικότητα λαμβάνει προβάδισμα ἔναντι τῆς ὑλικότητος καὶ τῆς σωματικότητος. Οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες –συμμετέχοντες–

---

1. Κολ. 1, 18.

κατανόησαν ότι ή «ἄυλη πραγματικότητα», ὅπως προωθείται ἀπὸ τὴν ψηφιακὴ τεχνολογία, ἐν τέλει ὑπονομεύει τὴν οὐσία τοῦ δόγματος τῆς Δημιουργίας καὶ τῆς Σαρκώσεως, ἐπηρεάζοντας καταλυτικὰ τὴν ταυτότητα καὶ τὸ μέλλον τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ ὑπονομεύει παράλληλα καὶ τὸ μέλλον ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας, μὲ ἕναν τρόπο μᾶλλον ὑπουλο καὶ ὑπόγειο.

Ἡ παρουσία ἐν πνεύματι ἐνότητος τῶν περισσοτέρων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν –εἴτε διὰ Προκαθημένων τους εἴτε δι’ Ἀντιπροσωπειῶν τους– σὲ αὐτὸ τὸ ἱστορικὸ γεγονός, ὅπως ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποδείχθηκε, φανερῶνει τὴν ἰκανότητα τῆς Ἐκκλησίας νὰ πρωτοπορεῖ, παρὰ τὶς ὅποιες ἐπιμέρους διαφοροποιήσεις καὶ ἀνθρώπινες ἀτέλειες. Τὰ λόγια τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωνύμου: «Ἕνας αἰώνας! 100 χρόνια εἶναι αὐτά, ἅς τὰ γιορτάσουμε!» ἀποδείχθηκαν τρόπον τινὰ προφητικά, διότι τὸ θέμα τῆς τεχνολογίας καὶ οἱ συνέπειές του ἔρχονται στὴν ἐπιφάνεια, ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα, μὲ τὸν πλέον ἔντονο τρόπο, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ Συνέδριο αὐτὸ νὰ ἀποτελεῖ σταθμὸ.

Ἡ συμμετοχὴ μεγάλου μέρους τῆς διεθνοῦς ἀκαδημαϊκῆς –ὄχι ἀποκλειστικὰ θεολογικῆς– κοινότητας στὸ Συνέδριο ἀποτύπωσε τὸ μέγα ἐνδιαφέρον ὄλων γιὰ τὰ παρεπόμενα τῆς τεχνολογικῆς ἐκρήξεως ποὺ ζοῦμε. Βεβαίως τὸ ζήτημα τῆς τεχνολογίας εἶναι παλαιό, πάντοτε ὁμως ἔμενε σὲ πλαίσιο καθορισμένο κι ὄχι ἀνεξέλεγκτο, ὅπως στὶς ἡμέρες μας, ἂν καὶ ὁ μύχιος πόθος τοῦ ἀνθρώπου ἦταν νὰ νικήσει τὴ φύση, ὅπως πρωτοδιατυπώθηκε ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη: «τέχνη γὰρ κρατοῦμεν, ὦν φύσει νικώμεθα»². Ἦταν ἐξαιρετικὴ συγκυρία τὸ γεγονὸς τῆς συμμετοχῆς ἀκαδημαϊκῶν καὶ ἐρευνητῶν ἀπὸ διαφορετικῆς ἐπιστῆμης καὶ ποικίλα γνωστικὰ ἀντικείμενα, πέραν ὅσων θεραπεύει ἡ θεολογία, ὥστε μὲ τρόπο διεπιστημονικὸ –ἄρα καὶ σφαιρικώτερο– νὰ μελετηθεῖ ἡ νέα διαμορφούμενη κατάσταση νὰ κατανοηθεῖ ἡ φύση καὶ τὸ πνεῦμα τῆς τεχνολογίας καὶ νὰ δοθεῖ μία βάση γιὰ περαιτέρω ἐπιστημονικὴ μελέτη καὶ συγκροτημένη διατύπωση τοῦ θεολογικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λόγου ἔναντι τῶν συγχρόνων καὶ μελλοντικῶν ψηφιακῶν προκλήσεων.

Καθοριστικὴ ἦταν ἡ συμβολὴ στὴν ἐπιτυχῆ ἔκβαση τοῦ Συνεδρίου τῶν μελῶν τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς, καθὼς καὶ τῶν καθηγητῶν μελῶν

2. Ἀριστοτέλους, *Μηχανικά προβλήματα* 847a, 21-22.

τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς, οἱ ὁποῖοι περιέβαλαν μὲ τὸ κύρος τους τὸ Συνέδριο θεσμικά, ὡς κοσμήτορες καὶ πρόεδροι τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καθὼς καὶ ὅσων μὲ τὴν παρουσία τους τὸ στήριξαν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρωγὴ τῆς Πολιτείας καὶ χορηγῶν.

Τέλος, εὐχαριστοῦμε ἰδιαίτερωσ ὅλους τοὺς ἐγκρίτους εἰσηγητῆς ποὺ ἔλαβαν μέρος στὸ Συνέδριο, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ παραδίδουμε προφρόνως στὴν κρίση τῆς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς κοινότητος τὴν ἔκδοση τοῦ πρώτου τεύχους τῶν *Πρακτικῶν* του. Τὸ τεῦχος, ἐντὸς τετραμήνου περίπου, θὰ κυκλοφορηθεῖ μεταφρασμένο καὶ στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα.

Ἀπὸ 18 ἕως 20 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 2025, προγραμματίζεται νὰ πραγματοποιηθεῖ, προσθήκη Θεοῦ, στὴ Θεσσαλονίκη τὸ «Β' Διεθνὲς Ἐπιστημονικὸ Συνέδριο γιὰ τὰ 100 χρόνια τοῦ περιοδικοῦ *Θεολογία*. Ἡ συμβολὴ του στὰ Θεολογικὰ Γράμματα καὶ τὸ μέλλον τῆς Ὁρθόδοξης Θεολογίας».

Ἐπίκειται ἡ ἔκδοση τοῦ δευτέρου τεύχους 95, 2 (2024) τῶν *Πρακτικῶν* τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριο· ἡ ἔκδοση αὐτῶν θὰ ὀλοκληρωθεῖ μὲ τὸ τεῦχ. 95, 3 (2024) τὸν προσεχῆ Δεκέμβριο. Ἐν συνεχείᾳ, θὰ ἐκδοθοῦν τρία ἐπάλληλα τεύχη ποικίλης ὕλης τοῦ περιοδικοῦ *Θεολογία*.

Ἀλέξανδρος Κατσιάρας
Διευθυντῆς Συντάξεως